

PRODUCTIVITEIT

Laatst gewijzigd op 19 januari 2006

- 1 Indicatoromschrijving
 - 1.1 Naam
 - 1.2 Definitie
 - 1.3 Meeteenheid
 - 1.4 Plaatsing in het DPSIR kader
 - 1.5 Referentie
- 2 Beleidsrelevantie
 - 2.1 Functie, betekenis
 - 2.2 Prioriteit voor de kust en Relevantie voor duurzame / geïntegreerde ontwikkeling van het kustzonegebied
 - 2.3 Beleidsdomein(en)
 - 2.4 Verband met andere indicatoren en internationaal gebruik
 - 2.4.1 Nationaal gebruik
 - 2.4.2 Regionaal niveau
 - 2.5 Streefwaarden
 - 2.6 Relevante conventies, akkoorden en wetgeving
 - 2.6.1 Jaarrekeningen
 - 2.6.2 Bedrijfsstatistieken
- 3 Methodologische beschrijving en onderliggende definities
 - 3.1 Onderliggende definities en concepten
 - 3.1.1 Bruto toegevoegde waarde
 - 3.1.2 Balanscentrale
 - 3.1.3 Jaarrekeningen
 - 3.1.4 NACE-code
 - 3.1.5 Enquête naar de structuur van ondernemingen
 - 3.2 Meetmethode
 - 3.3 Beperkingen van de indicator
- 4 Gegevens – input
 - 4.1 Gegevensbronnen (persoon, dienst, adres)
 - 4.2 Vorm van de gegevens
 - 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens

1 INDICATOROMSCHRIJVING

1.1 NAAM

De toegevoegde waarde per werknemer in de sectoren visserij, scheepvaart, landbouw en toerisme-recreatie.

1.2 DEFINITIE

De toegevoegde waarde per werknemer in de sectoren visserij (nace-bel-code 05), scheepvaart (nace-bel-code 61.1), landbouw (nace-bel-code 01.1, 01.2, 01.3 en 01.4) en toerisme-recreatie (nace-bel-code 55 en 92).

1.3 MEETEENHEID

De indicator wordt uitgedrukt in 1.000 euro.

1.4 PLAATSING IN HET DPSIR KADER

Deze indicator behoort tot het driving force-type.

1.5 REFERENTIE

Er is geen duidelijke referentie voor deze indicator bekend.

2 BELEIDSRELEVANTIE

2.1 FUNCTIE, BETEKENIS

De **toegevoegde waarde** geeft in het algemeen aan wat de waarde is die door een onderneming gecreëerd wordt. De toegevoegde waarde dient als vergoeding voor de productiefactoren, in het bijzonder het betalen van de personeelskosten (vergoeding voor de factor arbeid), afschrijvingen (vergoeding voor het materiële en immateriële kapitaal), interesten en winst (vergoeding voor het financiële kapitaal) en belastingen (vergoeding voor de overheidsinfrastructuur). Opdat de onderneming ook in de toekomst voldoende productiefactoren beschikbaar zou hebben, moet zij een voldoende hoge toegevoegde waarde realiseren en deze gepast over de productiefactoren verdelen.

De toegevoegde waarde alleen is niet voldoende om een onderneming te beoordelen. Om de toegevoegde waarde tussen ondernemingen te vergelijken, moet ook gekeken worden naar de **hoeveelheid productiefactoren die werden ingezet om deze toegevoegde waarde te creëren**. Zo kan een onderneming bijvoorbeeld een toegevoegde waarde creëren die het dubbele bedraagt van de toegevoegde waarde gecreëerd in de gemiddelde onderneming. Tegelijk zet de onderneming echter misschien ook dubbel zoveel personeelsleden in als een doorsnee bedrijf. Hierdoor moet haar hoge toegevoegde waarde gerelativeerd worden.

Daarom wordt ook gekeken naar de **productiviteit**. De toegevoegde waarde per werknemer is de klassieke maatstaf voor de productiviteit van de onderneming, en geeft de concurrentiekracht weer. De arbeidsproductiviteit hangt enerzijds af van de betrokken werknemers zelf. Anderzijds is ze uiteraard evenzeer afhankelijk van het type activiteit en specifiek van de kapitaalsintensiteit. Het uitgangspunt hierbij is dat

sectoren met een hogere toegevoegde waarde per werknemer in de regel meer competitieve sectoren zijn.

2.2 PRIORITEIT VOOR DE KUST EN RELEVANTIE VOOR DUURZAME / GEÏNTEGREERDE ONTWIKKELING VAN HET KUSTZONEGEBIED

De toegevoegde waarde per werknemer is een indicatie van de concurrentiekracht van een onderneming of groep van ondernemingen. Het is een klassieke maatstaf voor de arbeidsproductiviteit van een onderneming of groep van ondernemingen

Resultaten voor de evolutie van de totale productiviteit tonen een continue toename van de productiviteit. Dit is het gevolg van verschillende factoren, waaronder de stijging van de kapitaalintensiteit, de verbeterde organisatie, de stijging van de scholingsgraad, de technische vooruitgang. Doordat mensen vervangen worden door machines, kan er een even grote toegevoegde waarde worden gecreëerd met minder personeel.

2.3 BELEIDSDOMEIN(EN)

De indicator behoort tot het **domein 'Industrie en KMO's', subdomein 'Dynamiek'**.

In de studie 'Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied' van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de UG werden, samen met de kustactoren, prioriteiten geïdentificeerd voor een duurzame ontwikkeling van de kust. Deze indicator behoort tot prioriteit 4 Versterking van het economische weefsel - 4.1 Kwalitatieve economische uitbouw.

2.4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN EN INTERNATIONAAL GEBRUIK

2.4.1 Internationaal gebruik

Het is niet bekend welke internationale instellingen deze indicator beschouwen als maatgevend voor duurzame ontwikkeling. Op nationaal vlak zijn er enkele voorbeelden aan te stippen over deze indicator en het belang dat er wordt aan gehecht

- Economische Tijdschrift van de Nationale bank van België
- Financiële toestand van de Belgische ondernemingen

2.4.2 Verband met andere indicatoren

De indicator houdt verband met volgende (potentiële) indicatoren rond duurzaam kustzonebeheer:

- Inkomensspanning
- Werkloosheidsgraad
- Aandeel bedrijven met een preventief milieuzorgsysteem

- Aantal niet ingevulde vacatures
- Tewerkstelling in toerisme
- Tewerkstelling in visserij en landbouw
- Aantal cursisten die een opleiding volgen (gericht op knelpuntberoepen)
- Ondernemerschap en economische groei
- Economisch belang van de havens

2.5 STREEFWAARDEN

Er bestaan geen specifieke streefwaarden voor deze indicator.

2.6 RELEVANTE CONVENTIES, AKKOORDEN EN WETGEVING

2.6.1 Jaarrekeningen

Het opstellen en de neerlegging van de jaarrekeningen, de geconsolideerde jaarrekeningen en de sociale balans vinden hun oorsprong in de volgende wetten en uitvoeringsbesluiten (zie website NBB):

- Wetboek van vennootschappen (officieuze coördinatie)
- Koninklijk Besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen
- Wet van 2 mei 2002 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, B.S. 11 december 2002.
- Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen
- Wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid
- Koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de sociale balans
- Koninklijk besluit van 24 oktober 2001 tot aanpassing van de lijst van maatregelen ten gunste van de werkgelegenheid opgenomen in de sociale balans, B.S. 28 november 2001

3 METHODOLOGISCHE BESCHRIJVING EN ONDERLIGGENDE DEFINITIES

3.1 ONDERLIGGENDE DEFINITIES EN CONCEPTEN

3.1.1 Bruto toegevoegde waarde

Het economisch belang van een bedrijfstak in een bepaald gebied wordt gemeten via de toegevoegde waarde van de bedrijven die behoren tot die bedrijfstak. De toegevoegde waarde is gelijk aan het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten enerzijds en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten anderzijds. De bruto toegevoegde waarde kan ook gedefinieerd worden als de som van de beloningen toegekend aan de productiefactoren (lonen, wedden, kapitaalinkomen, winst enz.) die hun oorsprong vinden in de beschouwde bedrijfstak. Met andere woorden, de toegevoegde waarde verschaft een indicatie of de

onderneming erin slaagt voldoende waarde toe te voegen aan de aangekochte goederen en diensten en of de klant bereid is daarvoor te betalen.

3.1.2 Jaarrekeningen

Een jaarrekening beschrijft de huishouding van een onderneming, voor zover die kan worden uitgedrukt in geldsommen. In een jaarrekening geeft een onderneming op een gestructureerde manier, op basis van haar boekhouding, weer wat er in het afgelopen boekjaar is gebeurd: hoeveel verlies of winst werd gemaakt, welke bezittingen heeft zij verworven of welke schulden heeft zij aangegaan, hoeveel personeel stelde zij tewerk, ...

De jaarrekening bestaat uit vier grote onderdelen:

- de balans, als opgave van bezittingen en schulden;
- de resultatenrekening, als staat van kosten en opbrengsten over het boekjaar;
- de toelichting, met details over de balans en de resultatenrekening;
- de sociale balans, met gegevens over de tewerkstelling in de onderneming.

3.1.3 Balanscentrale

De essentiële taak van de Balanscentrale bestaat erin de jaarrekeningen van bijna alle in België actieve vennootschappen in te zamelen, te verwerken en beschikbaar te stellen van iedereen die daarin geïnteresseerd is.

3.1.4 Nace-bel-code

Zie 3.1.4 bij indicator "Tewerkstelling in toerisme" en bij indicator "Tewerkstelling in landbouw en visserij".

3.2 MEETMETHODE

De balanscentrale van de Nationale Bank van België bepaalt de toegevoegde waarde door optelling van de volgende rubrieken uit de jaarrekening:

- **personeelskosten:** rubriek 62 (bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen) en rubriek 617 (kosten voor de onderneming m.b.t. uitzendkrachten en ter beschikking van de onderneming gestelde personen)
- **afschrijvingen:** rubriek 630 (afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa), rubriek 631/4 (waardeverminderingen) en rubriek 635/7 (voorzieningen voor risico's en kosten)
- **andere kosten:** rubriek 640/8 (andere bedrijfskosten), minus rubriek 649 (als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten)
- **bedrijfsresultaat:** rubriek 70/64 (bedrijfswinst) of 64/70 (bedrijfsverlies, in min)
- **exploitatiesubsidies:** rubriek 740 (in min)

Door deze te relateren aan het gemiddeld personeelsbestand, eveneens te vinden in de jaarrekeningen, wordt de toegevoegde waarde per werknemer bepaald.

3.3 BEPERKINGEN VAN DE INDICATOR

Bij de interpretatie van de indicator moet men rekening houden met het feit dat arbeidsproductiviteitsverschillen tussen ondernemingen niet enkel te wijten kunnen zijn aan verschillen in de fysieke productiviteit van de werknemers, maar ook aan uiteenlopende waarden van het eindproduct. Zo kan de hogere productiviteit het gevolg zijn van het **produceren op grotere schaal**, waarbij schaalvoordelen gerealiseerd kunnen worden. Bij schaalvoordelen stijgt de output meer dan de ingezette inputs en stijgt dus de productiviteit. Ook kan het zijn dat de efficiëntie verhoogd is door het gebruiken van een **nieuwe inputcombinatie**, bijvoorbeeld door meer machines in plaats van mensen in te zetten. Ten slotte kan de gestegen productiviteit ook het resultaat zijn van **innovaties in de productiemethode**, waardoor met dezelfde hoeveelheid inputs toch een hogere output gerealiseerd kan worden.

Daarnaast kan de toegevoegde waarde niet enkel gerealiseerd worden door het inzetten van arbeid, maar ook door het inzetten van kapitaal en dan vooral door de investeringen in materiële vaste activa. Hoewel de eigenlijke kapitaalproductiviteit gemeten wordt in eenheden geproduceerd per machine-uur, wordt om praktische redenen ook vaak de ratio toegevoegde waarde/materiële vaste activa als indicator voor de kapitaalproductiviteit gebruikt. Bij de interpretatie van de indicator moet hiermee rekening gehouden worden.

4 GEGEVENS – INPUT

4.1 GEGEVENSBRONNEN (PERSOON, DIENST, ADRES)

Voor de raming van de toegevoegde waarde per werknemer in de selectie van gemeenten en in de selectie van sectoren deden we een beroep op de GOM – West-Vlaanderen (Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij). De GOM berekent de toegevoegde waarde per werknemer door aggregatie van de jaarrekeningen van een selectie van ondernemingen uit de betreffende gemeenten en sectoren. De informatie van de jaarrekeningen is afkomstig van de databank “Belfirst” van het Bureau Van Dijk.

- Instantie: GOM - West-Vlaanderen
- Contactpersoon: Nancy Moyaert
- Adres: Baron Ruzettelaan 33, 8310 Assebroek
- Telefoon: 050-36 67 84
- E-mail: nancy.moyaert@gomwvl.be

Voor een gedetailleerde bespreking van de werkwijze verwijzen we naar punt 4.3.

4.2 VORM VAN DE GEGEVENS

Zie 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens hieronder.

4.3 KWALITEIT EN BESCHIKBAARHEID VAN DE GEGEVENS

Het is belangrijk op te merken dat de cijfers die voor deze indicator werden gebruikt slechts een benadering zijn van de werkelijke toestand. De toegevoegde waarde per werknemer werd hier immers bepaald voor een **selectie** van ondernemingen en bijgevolg zijn **niet alle** ondernemingen uit de 19 gemeenten van de kustzone en uit de geselecteerde sectoren in die selectie opgenomen.

Hieronder bekijken we welke ondernemingen in de selectie konden opgenomen worden en welke beperkingen hieraan verbonden zijn.

Zitten in de selectie:

1. Alle ondernemingen die voor het betreffende boekjaar een jaarrekening hebben neergelegd bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België. Bijgevolg zijn ondernemingen die niet verplicht zijn een *jaarrekening* neer te leggen niet in de steekproef opgenomen. Een belangrijke groep die op die manier wordt uitgesloten zijn de zelfstandigen. Nochtans is dit voor de geselecteerde sectoren zeker geen onbelangrijke groep (bv. in de landbouw, visserij, horeca, ...).
2. Alle ondernemingen uit de gemeenten van de kustzone (10 kustgemeenten: Knokke-Heist, Brugge, Blankenberge, Bredene, Oostende, De Haan, Middelkerke, De Panne, Koksijde, Nieuwpoort en 9 hinterlandgemeenten: Veurne, Alveringem, Diksmuide, Lo-Reninge, Oudenburg, Zuienkerke, Damme, Jabbeke en Gistel). Een belangrijke beperking hierbij is dat enkel de ondernemingen worden opgenomen die hun *maatschappelijke zetel* in deze gemeenten hebben: ondernemingen met zetel buiten deze gemeenten, maar die wel een vestiging hebben binnen de gemeenten van de kustzone worden bijgevolg niet opgenomen. Omgekeerd worden ondernemingen die wel een maatschappelijke zetel hebben in de gemeenten van de kustzone, maar die geen vestiging hebben in één van die gemeenten, wél opgenomen.
3. Alle ondernemingen met de gevraagde *nace-bel-codes* (landbouw (nace-bel 01.1, 01.2, 01.3 en 01.4), visserij (nace-bel 05), scheepvaart (nace-bel 61.1) en toerisme en recreatie (nace-bel 55 + 92). Er werd zowel geselecteerd op hoofd- als op nevenactiviteitencode.
4. Ondernemingen waarvoor in het betreffende jaar zowel de toegevoegde waarde als het gemiddeld personeelsbestand niet nul is. Een gevolg hiervan is dat de resultaten elk jaar betrekking hebben op een verschillend aantal ondernemingen. Het *aantal opgenomen ondernemingen* kan ook nog verschillen van het ene jaar op het andere als gevolg van faillissementen, stopzettingen, oprichtingen, ... in de loop van die periode.

De ondernemingen die aan de bovenstaande voorwaarden beantwoorden vormen de selectie van ondernemingen waarvoor de toegevoegde waarde per werknemer wordt berekend. Per gemeente en per jaar wordt de toegevoegde waarde en het gemiddeld

personeelsbestand geaggregeerd en zo wordt de toegevoegde waarde per werknemer verkregen per gemeente en per jaar.

Een bijkomend gevolg (beperking) van deze werkwijze is nog dat de resultaten voor de toegevoegde waarde per werknemer in sommige gemeenten slechts betrekking hebben op een zeer klein aantal ondernemingen. In dat geval worden de resultaten soms sterk beïnvloed door de resultaten van één onderneming, waardoor we extreem hoge of extreem lage resultaten kunnen bekomen. Dit is bijvoorbeeld het geval in een zestal hinterlandgemeenten. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening worden gehouden.

Niettegenstaande deze beperkingen gaat de GOM – West-Vlaanderen er wel van uit dat de indicator een goede benadering geeft van de evolutie van de toegevoegde waarde in de kustzone in de geselecteerde sectoren.

De cijfers kunnen jaarlijks geactualiseerd worden.